

בעזהשי"ת

גלי מסכתא

הוכן ע"י ת"ח א' מיקירי ירושלים והופץ על ידי כולל עיון הדף
עיקר כללי מסקנת הסוגיות [ומקורות]
מיועד לאלו שלמדו הסוגיא לתועלת חזרה מקוצרת ושינון

מסכת נדרים

כללים לשימוש

[] = מקור או טעם הדבר
() = הוספת פרט או תוספת ביאור
להל' = להלכה (כמובן לא למעשה)
מדאורייתא = מדאורייתא
לרש"י = שיטת רש"י כשתוס' חולקין - עי' בספר סיכומי גפ"ת את שיטת תוס' (וגם לעיקרי החידושים שבתוס')

בפעם הראשונה כדאי לדקדק מאד בדברי הסיכום כדי לתפוס מלא המובן לאור מה שלמדת בפנים הגמרא, ואח"כ לחזור בקלות הרבה פעמים שיהיו מחודדין בפיה.

נא להכניס השמטות החשובות בעיניך
נא להעיר הערות

©

כל הזכויות שמורות
תש"ס

כתובת להערות :

גפ"ת, רח' חזון איש 36
פעיה"ק ירושלים תובב"א
טל: 571-2016 (02)

מסכת נדרים

פ"א כל כנויי

גמ' ב' - ג :

נדר איסור חפצא, שבו איסור גברא

ידות מדרשה: נזיר להזיר, היקש נדרים לנזירות, למ"ד אין תורה כל' בנ"א - לנדור נדר, כל היוצא מפיו יעשה

נזירות חל על נזירות [נזיר להזיר] (לר"ן - ס' יום)

ר"ן

לר"ן - עיקר נדר: דבר זה אסור אפי' בלי התפסה

לר"ן - יד: מקצת ככולו

כינוי כנדר גמור דאו' - לא גרעה הסכמת חכמים מהסכמת גוים, וכן שיבוש המדובר

"שבועה" א"צ הזכרת השם וכן להיפך

אין שבו' בל' נדר וכן להיפך, ורמב"ן ור' יוסי בירושלמי חולק [רמב"ן - מדין יד]

לר"ן ד: - קונם שאיני אוכל לך מהני משום יד לנדר

לוקין על ידות

גמ' ג: - ה.

בל יחל דנזירות - עובר בבל יאכל ^ בל יחל

בל תאחר דנזירות:

(א) לא איפטר עד שאהא נזיר - מן ההיא שעתא (לר"ן - עובר מיד)

(ב) הו"א נזר בבית הקברות לר"ל

(ג) בל תאחר נזירות דטהרה - וכן טמא ושהה במזיד

(ד) בל תאחר תגלחתו

(ה) בל תאחר קרבנותיו (חי': אע"פ שמספיק קרבן א' לתגלחת; לא מתפיסו בנדר)

ר' יוסי בר' חנינא - מודר אני לך - שניהם אסורין

מודרני הימך - חבירו מותר והוא אסור, שמואל - לדבר עמו (לר"ן - הכל מותר דהוי ידים שאינם

מוכיחות הכל מותר)

ר"ן

הרי עלי להיות נזיר - חל מיד דלא חסר מעשה

נזר בבית הקברות לכו"ע חל - שא"צ קבלה כשיצא ומח' ר' יוחנן ור"ל אי לקי - לר"ן - על ענבים

לר"ן - שאני אוכל לך לבד מהני [מה שאני אוכל משלך יהא קונם]

הו"א לשמואל - הריני עליך חרם שניהן אסורין -

לר"ן - פי' הריני עליך "ועל נכסיך" חרם

אין נ"מ בין "הימך" ו"לך" כשמסיים שאני אוכל - חבירו מותר

גמ' ה: - ו.

ידים שאין מוכיחות - לאביי חל (ר"ן - והולכים לחומרא)

לרבא לא [נזיר להזיר - מה נזירות בהפלאה אף ידות]

בגט - לרבנן כשר [אין מגרש אשת חבירו (רשב"א - = מוכיחות, ר"ן - הענין מוכיח מספיק)]

לר"י פסול [כריתות, ידים שאינם מוכיחות]

ר"ן

ידים שאינם מוכיחות - לר"ן - שניהם שוין

אפי' יד לא הוי - לר"ן - לא משמע איסור

לשמואל ידים שאינם מוכיחות לא הוי ידים כשיטת רבי יהודה
(ת' א' בר"ן - חוץ מבגירושין - אין מגרש אשת חברו)

להל' בגט א"צ מינאי וצריך ודין, וי"א אף צריך מינאי

גמ' ו - ז :

בעי ר"פ :

- (א) יד לקידושין (אולי ואת = חזאי) (לר"ן - אולי נדרים חמיר - א"צ מעשה)
(ב) יד לפאה (אולי "מעמך" רק היקש לבל תאחר)
(ג) יד לצדקה (אולי והדין = לנפקותא, "בפיך" רק היקש לבל תאחר)
(ד) יד להפקר (שאני מצדקה שרק לעניים)
(ה) יד לבית הכסא (והדין = לתשמישא)

מנודה אני לך - ר"ע חוכך להחמיר, לרבנן שרי [מח' אי ל' ריחוק או שמתא, אם ל' שמתא מהני, ירו' -
אם יכול לנדות עצמו לענין נכסיו]

נידהו בפניו, התרה בפניו [לר"ן - אלים נדוייה, חשדא (בדיעבד לר"ן מותר)]

מנדין המזכיר שם שמים לבטלה

ת"ח מנדה ומיפר לעצמו

ר"ן

יש יד לגיטין - מעשה עדיף מיד - עיקר מוכיח

יש יד לשבועה [היקש לנדר]

להל' יש יד לקידושין [ספק דאורי] ולא להפקר [ספק ממון] ולבית הכסא [ספק דרבנן]
לצדקה - ר"ן - ספק ממונא, רשב"א ורמב"ן - ספק איסורא

הר"ר ברוך בר שמואל - מנודה מב"ד אנחנו אסורין בנכסיו ולא מהדיוט;
ר"ן - נ"מ ב"ד הגדול או סתם ב"ד

התרת נידוי - תוס' - אחר ל' יום (חוץ מלאיים), רי"ף ורמב"ם - מיד
רשב"א - ת"ח לא מיפר לעצמו אם מחוייב, ורמב"ם חולק

לפי הראב"ד אין אשתו נוהגת נידוי

גמ' ח. - ח :

נשבעין לקיים מצוה - לזרוזי נפשיה (לר"ן הוי שבו)

אשנה פרק זה = שבו' [יכול להפטר בק"ש (לר"ן - שבו' חל על מידי דאתא מדרשא)]

י' מתירין נידוי בחלום - לכתחלה דתנו (ר"ן - לאחרים; גמרא)

בעל נעשה שליח לחרטת אשתו אי מכנפין (לרשב"ם איירי בנידוה בחלום)

יחיד מומחה (רי"ף וי"מ - סמוך; ר"ן ורמב"ם - מובהק) מתיר שמתא אפי' באתרא דרבו

{ חמה מרפא בעוה"ז/בעוה"ב }

ר"ן

מושבע ועומד אין קרבן [להרע ולהטיב] ויש בל יחל (רע"א - ורמב"ן עה"ת חולק)

קבלה מהני לדבר מצוה [בפיך]

נדר בחלום א"צ היתר, רשב"א - צריך

רמב"ם - דוקא הבעל נעשה שליח לאשתו
ר' שמשון - שולח חרטה בכתב לב"ד

יכול להתיר נדרי אשתו בהדי אחריני

גמ' ט. - י :

כנדרי כשרים לאו כלום

כנדבת כשרים לא מהני בשבו' [כשרים לא נשבעין לעולם]

הו"א דנדרים כשרים יהני לר"י [טוב נודר ומשלם] (למסקנא נודב ומשלם)
והו"א ונדבותם לא יהני לר"מ [טוב שאינו נודר כל עיקר]
{ לא מעל אדם על עולת הלל ; שמעון הצדיק אכל מאשם נזיר מן הדרום }
ר"י - חסידים ראשונים התנדבו בנזירות, ור"ש חולק

ר"ן

נדר = מה שלא לגמרי בנדבת לב משא"כ נדבה
נזיר לפניו ואומר "הריני" ה"ז נזיר, וי"א (תוס' נזיר) דוקא "אהא"
נדבה - לר"ן - יש בל תאחר
כנדבת כשרים בקרבן - לר"ן - תוך העזרה

גמ' י. - יא.

כינויין - ר' יוחנן, להל' - ל' אומות
ר"ל - ל' חכמים [אטו לה' קרבן] [אטו ש"ש לבטלה]
כינויי כינויין - לב"ש חל, לב"ה לא חל [מח' אי ל' אומות או חכמים, אי בהני נמי משתעי אומות, אי גזרינן משום כינויין]
רשב"ג - במוהי לא חל [לר"ן - צריך להזכיר שב' של משה]
לחולין = אלא קרבן [לר"ן - דלא כר"מ דלית ליה מכלל לאו]
ר"ן - משנה: 1) ל' = מכלל לאו אתה שומע הן - כר"י (להל') ולא כר"מ
2) ל' איסור, קדשים א"צ כ' הדמיון [ר"ן - דשמן ע"ש איסורן, לא שייך "חי טמא"]
3) כאימרא לר"י צריך כ' הדמיון, וכן עולה [ר"ן - דאין השם על שם איסורן, אולי "חי..."], לר"מ א"צ כ' הדמיון
מח' לר"י אי כירושלים מספיק [ר"ן - אולי כוונתו על אבנים]

ר"ן

סוטה, עדות, נדרים = איסורא דאית בי' ממונא (החפצא) ולכן לר"מ בעי תנאי כפול

גמ' יא : - יג.

לחולין (או לקרבן) לא אוכל לך מודה ר"מ - לא חולין יהא לפיכך לא אוכל לך [ר"ן - מפרשינן להחמיר],
ותנא דברייתא חולק לפי תי' א'
בעי רמי ב"ח - בשר ליד שלמים אחר זריקה - "זה כזה" -
בעיקרו קמתפיס (רבא) או בהיתרא קא מתפיס
לר"ן - אמירה סתם - בעיקרו קמתפיס
כחלה ותרומה הוי דבר האסור [לר"ן - אינו אסור לכל (האיסור מהתורה)]
יכול להפריש תרומת לחמי תודה בלישה (= דבר הנדור) ולצרף ט' עיסות לחלה אחת
הרי עלי כבכור - ר' יעקב אוסר [לה' לרבות דבר האסור - לר"ן - שמצוה להקדישו]
ר' יוסי מתיר [כי ידור - בדבר הנדור]

ר"ן

לראב"ד ל' א"א לפרש אלא לא ... לרב אשי
איסור שלמים לטמאים, חזה ושוק, בכור לזרים - איסור תורה ולא מכח נדרו
גמ' שבועות - מתפיס באיסור דרבנן = דבר הנדור
מתפיס בדבר האסור רק בשבילו = דבר הנדור [לאסור איסור]
רמב"ן להל' בהיתרא קא מתפיס - בסיפא קמתפיס

גמ' יג. - יג.:

לר"י קרבן שאני אוכל לך מותר [בעי כ' הדמיון]

(לר"מ) קרבן שאוכל לך אסור [מה שאוכל יהא קרבן]

קרבן לא אוכל לך, הא קרבן שאוכל לך - מותר לר"מ [נשבע בחיי קרבן]

קונם פי מדבר עמך = פי לדיבורו (לר"ן נעשה כאומר) [ר"ן - סתם נדרים להחמיר]

ר"ן

שבועות חלות על אין בו ממש [הגברא אית ביה ממש]
משא"כ נדרים [לא אסר מידי] אלא מדרבנן

פ"ב ואלו מותרין

גמ' יג: - טו:

מתפיס בדבר האסור לא חל [ידור נדר לה' - בדבר הנדור]

ע"ה לאשתנו (לרבא): "הרי את כאימא" (דבר האסור) צריך פתח מדרבנן - ממקום אחר (לר"ן - לא בכבוד אמו)

ע"ה שנשבע (ראב"ד - נודר) בתורה בעי שאילה

ת"ח א"צ [דעתו אגוילין] חוץ מס"ת בידו [דעתו על אזכרות] לל"ב

במה שכתוב בה - מותר רק כשס"ת על ארעא לל"ק אא"כ אמר בה ובמה שכתוב בה

קונם עיני בשינה היום אם אישן למחר

רב יהודה אמר רב (ר"ן להל') - אל ישן היום [לא מזדהיר בתנאה]

ר"נ - ישן היום

שבו' \ נדר שלא אישן ג' ימים מלקין וישן לאלתר

קונם שאני ישן היום - לרבינא (ר"ן טז: להל') כל יחל מדרבנן

איני משמשך לא חל [משתעבד], הנאת תשמישך עלי חל [אין מאכילין איסור]

ר"ן

דבר הנדור א"צ קרא - לא גרע מידות

לר"ן מתפיס בשבועה לא מהני - אין נדר על החפץ

לראב"ד דעתו על הזכרות שבתורה הוי דבר הנדור [כתיבה לשמה, דעתו על קרבנות הכתובין]

קונם עיני בשינה - לוקין בשבו' [שבו' שוא], לר"ן בנדר לא חל

שאת נהנית לי אם תלכי -

ר"ן - היא לוקה ולא הוא [בל יחל אדבור]; רמב"ם - הוא לוקה ולא היא

ככר עלי היום אם אלך למחר - באכל יום א' בשוגג (שכח תנאו של איסור הליכה) מותר לילך מחר

הנאת תשמישך עלי - אוסר על עצמו וחל מדרבנן וממילא פקע שיעבודא [עוקר דאו' בשב ואל תעשה]

מצות לאו ליהנות - הקיום לא חשוב הנאה אבל הנהנה מיקרי "הנאה"

ר"ן עט: - תלה נדרו ב"אם" משמע שתחול לאחר שעבר על תנאו אא"כ אמר "מהיום"

גמ' טו: - טז:

ר"ן - מודה ר"מ לשובעה לא אוכל לך אסור [לר"ן - איסורא בלי ממונא]

שבו' שאוכל = דלא אכילנא: במסרבין ואומר לא אכילנא; "שאי אוכל"

נדרים חלין על מצות [לה' כל יחל דבר]

ולא שבו' [אין לאו: כל יחל דבר] - אבל מיחל לחפצי שמים; (ר"ן - אביי - סברא - לא כל הימנו

להפקיע עצמו משא"כ נדרים); אין קרבן: להרע או להיטב - רשות]

ר"ן - אבל לוקין משום שבו' שוא

הנאת סוכה עלי לרבא מותר [מצות לאו ליהנות]

ישיבת סוכה עלי אסור (לר"ן - סוכה לישיבתה; בשם תוס' - מזכיר החפץ = יש בו ממש)

ר"ן

בעי הוכחה דשאוכל דאכילנא משמע, וגמ' שבועות חולק

איסור סתם - אכילה והנאה משמע אא"כ פירש (ומותר בישיבה של מצוה)

לא מישתעי איניש "בחיי שבועה"

גמ' יז. - יח.

רב הונא - אין נזירות חל על נזירות (הריני נזיר היום, היום)
אא"כ הריני היום, למחר [מיגו דאיתוסף (ר"ן - חל יום א' = ל')]
או שתים בב"א [נזיר להזיר] (חידוש לר"ן - ל' וקרבן ל' וקרבן)
שמואל ורבה ורב המנונא - נזירות חל על נזירות [נזיר להזיר]
אין שבו' חל על שבו' [לר"ן - מושבע ועומד] חוץ מנשאל על הראשונה
שבו' שלא אוכל תאנים, תנאים וענבים -
רבה - חל [מיגו דחל על ענבים, חל על שניהם לאכול כאחת]
רב הונא - לא חל (לא חל על תאנים, ושבו' בטל; הו"א בר"ן - רק לא חל על תאנים - דלא מהני כולל
בשבו')

ר"ן

נזירות על נזירות = ל' וקרבן ל' וקרבן
חל בתוך זמן הראשונה, אבל למנות א"א
הריני נזיר אם אוכל - חייב נזירות על כל כזית אם יש התראות מחלקות (דאל"כ הוי "אכילה אחת")
לכו"ע אין נדר חל על נדר [תוס' - אין איסור חל על איסור] אלא לענין למנות ב'
ו"מ דמח' רב הונא ושמואל אי נדר חל על נדר לחייבו שתים בלי כולל
נדרים חלין על שבו' לבטלה ואולי אף לקיימה
ולא להיפך [נדר יש בו אף איסור גברא - בל יחל (כל ל"ת = גברא)]

גמ' יח: - כ:

סתם נדרים להחמיר (לר"ן - הולכין להחמיר) [מעיייל לספיקא לר"י חוץ מספק חמור מודאי (נזיר)] (ור"ש
חולק)
לר"ט בעי הפלאה
לר"י סתם תרומה בגליל מותר [אין מכירין תרומת הלשכה];
לר"א בר' צדוק - סתם חרם ביהודה מותר [סתם נדר להקל]
פירוש דבריו להקל, חוץ מע"ה לר"מ דעונשין (לר"י - שינהוג איסור כימי היתר, לר' יוסי - דיו ל' יום)
ובעי שאילה עם פתח
לחכמים חרטה (ר"ן - כשמשמעות נדרו יותר משמע להחמיר)
לר"א אע"פ שטומאת משקין דרבנן אפי' ליטמא לרב, מ"מ ספק ליטמא טמא
{ אל תהי רגיל בנדרים, אצל ע"ה, אשה; ביישן; בנים יפים בזכות צניעות בתשמיש;
מאן מלאכי השרת רבנן; היתר "להפוך שלחן" }
בני ט' מדות (אסנ"ת משגע"ח) - בני אימה ואנוסה, שנואה, נידוי, תמורה, מריבה, שכרות, גרושת הלב,
ערבוביא, חצופה

ר"ן

רמב"ן להל' - נדרים דאו' פתחינן בחרטה, והעובר ושואל צריך קודם לנהוג ימי איסור
תוס' חכמי צרפת - חוץ מנדר שא"א לקיימו ושיבטל מלאכת שמים - ומחמירין אז דטעון פתח

פ"ג ארבעה נדרים

גמ' כ: - כא:

נדרים זרוזין בטלין (ל"ן - דרך בכך לאו דברים שבלב)
[ר"ט - הפלאה - בלי תנאי; לא כווננו לנדר (ר"ן - אין פר"ל שוין, הענין מוכיח)]
ל"ן - אבל חל הנדר לענין המחיר של השני (ויש חולקין)
וספק בנחית לדיוקא, בנדרחק הרבה משיעור חבירו
רב אסי - אין פותחין בחרטה אלא בפתח [ר"ן - מוכיח מתוכו שהוא טעות]
ר"י, רב הונא - חרטה לבד (ר"ן - חרטה מעיקרא)
ר' ישמ' ב"ר יוסי, רבה בר' הונא - אילו פייסוך אז... (ר"ן - בעי חרטה המתבררת \ ברורה)

ר"ן

ירושלמי - נדר לשנים לא' בדוקא ולא' לזרז לא חל
תוספתא - לכתחלה לא ידור אע"פ שמוותרין [בל יחל - דבריו חולין]
פתח - אילו נתתי אל לבי...; חרטה - עכשיו אני מתחרט על שנדרתי מעולם

גמ' כב. - כג.

לא פתחין: א) מבקשין מעשיך בשמים, ב) ראוי לדוקרו,
ג) כבונה \ וכמקריב על במה (מח' אביי ורבא), ד) נקרא רשע,
ה) רב אסי - לשבו' (י"א - בהזכיר השם) לכתחלה חוץ מלשלוש ביתו, ו) בנוולד
{ כל הכועס; לב רגז בבבל; אלמלא חטאו - רק חומשים ויהושע }

ר"ן

לב"ש אין שאלה בשבו' רק מדרבנן [בל יחל אף אשבו']
ואולי לרב אסי לב"ש מדרבנן לא חל בדיעבד
במעמיד דבריו בעי שאלה (ירו' - בזרוזין, רשב"א - בשגגות)
להל' פותחין בחרטה אפי' לשבו' שנקיט חפץ (לגאון - לא באשתבע בס"ת או בי' דברות)
רב האי - צריך פתח, ולא מתירין שבו' אלא למצוה
אל ברגלוני - מר יהודאי גאון - אף נדרים רק למצוה אבל בעל מפר תמיד
רבי יהודה - בעי ג' וא' מהם גמיר וסביר וב' דמסברי להו וסברי; או חכם א' סמוך (רמב"ן) [ראשי מטות כמועדי
ה']
להל': רב עמרם, רבנן - ג' הדיוטות דמסברי וסברי כשאין חכם סמוך (רמב"ן);
מובהק בלי סמוך (רמב"ם)

גמ' כג: - כד.

מתנה בר"ה - מבטל נדריו אם שכח תנאו, אם נדר "על דעת הראשונה" (ר"ן - כששכח פרטי תנאו)
ר"א בן יעקב, להל' - מסרב לחבירו לאכול הוי נדרים זירוזין
חוץ: מלאו כלבא (ר"ן - במתנה מרובה), לאו מלכא אנא, ר"ן - לבקשת המזומן נדר
וחכמים חולקים (מח' בגירסאות)
לחכמים דר"מ א"צ שאלה ב"זהו כבודי", "כאילו התקבלתי"

ר"ן

בזוכר תנאו, עוקרו - כשהתנאי והנדר לא באין כא', כשנדר על עצמו
לרשב"א - דוקא בע"ה
לא יאמר כל נדרי [קלות ראש בנדרים]
רמב"ם - מח' גאונים אי מהני בשבועות
תוס' - לא מהני במשביעו חבירו [על דעתו]
ירו' - סתם מדר - ר"מ - כ"נתכוונתי לכבודי" "לא, לכבודי" ואסור
רבנן - כ"לכבודי" "לכבודך" ומותר

אין "כאילו התקבלת": האב הנודר שאומר בשביל בניו,
רשב"א - בביטול מעשה (ויש חולקין [כבר נשלם רצוני])

גמ' כד : - כז.

נדרי הבאי מותרין [ר"ן - עביד איניש לגזים, אין דעתו לאסור]
שבו' הבאי אסורין [אדעתא דידן משתבע], לגי' הר"ן והרמב"ם - מותרין
{ קניא דרבא ; משה השביע ישראל על דעתו ועל דעת המקום }
נדרי שגגות (ר"ן - שגג בשעת נדרו, בשעת חלות) ושבו' שגגות מותרין
לב"ה ור"ע - וממילא הותר מקצתו הותר כולו [ר"ן - טעות בעיקר הנדר - אין פו"ל שוין, רבא - תפוס ל'
אחרון "חוץ מאבא"]
חוץ מהייתי אומר "כולכם חוץ מאבא" לרבה [ר"ן - מעמיד לשונו]
מודה ב"ש לרבא בהייתי אומר "פלוני אסורין ואבא מותר" [ר"ן - יש ב' טעויות בלשונו]
מודה ב"ה בתלאן זב"ז דמן ה"מותר" ולמטה מותרין
מח' ב"ש וב"ה : רבה (ר"ן ורמב"ן להל') - במשנה דבריו, רבא - לר"ן - במעמיד דבריו

ר"ן

קונם אשתי שגגבה כיסי - כשלא פירש חל דאין טעות בעיקר הנדר
גוזמא אינה שבו' שוא
להל' במעמיד לשונו לא הותר כולן, "א חוץ משאילה על א' [כמשנה] והר"ן ורמב"ן חולקים
לא הותר כולן:
שאילה ע"י חרטה לרמב"ן (ותוס' חולקין), לזה לזה (בלי וא"ו), התרת חרם, הפרה [גייז]

גמ' כז. - כח.

נדרי אונסין - חלה [ר"ן - אונס קצת] מותרין [לר"ן - לא אדעתא דהכי]
אתפיס זכוותא בב"ד ונאנס -
רב הונא - בטיל [לר"ן - הו"ל לאתנויי]
דהתפיסין וגם אמר ליבטלן [לרמב"ם - מחילה, לרש"י - מודה שהם שקר]
רבא - אנוס [ולנערה לא תעשה דבר] חוץ מאונס דשכיח
להל' אסמכתא קניא כר' יוסי בדלא אניס בדקנו בב"ד חשוב [ר"ן - אליס, רמב"ם - סמוך]
נודרין להרגין [מפרשו "להיום" - דבשב"ל לאונסין מהני]
לב"ה אף בשבו' ואף יתחיל ויוסיף
אין דינא דמלכותא במוכס שאין לו קצבה, העומד מאליו
לרב אשי לב"ש אין שאלה בשבו'

ר"ן

לרש"י שייך אסמכתא במחילה, ורמב"ם חולק
בקנה השטר באסמכתא, המקצת פרעון הו"ל מתנה
ר"ת - מעכשיו לבד מבטל אסמכתא רק כשמסר ליד חבירו
הגאון, ר"ף - קנין בב"ד חשוב רק כשב"ד הזקיקוהו ואפי' בלי מעכשיו - אלימי לאפקועי ממון והוי כמעכשיו
לר"ן - מעכשיו לבד לא מהני עם תנאי [אין הודאה] אלא או מעכשיו עם קנין סתם או קנין בב"ד חשוב - כפי'
מעכשיו [= הודאה]
דברים שבלב מהני באיתקיל מילוליה ולא פירש - אין פו"ל שוין

גמ' כח : - כט.

נטיעות אלו קרבן [ר"ן - מח' אי לדמי קרבן או קונם כר"מ] יש להם פדיון
הקדש עד שיקצצו - פדאן חוזרות וקודשות [לר"ן - כאומר קרבן מעתה וקרבן לכשיפדו] חוץ מפדאן אחרים
ניקצצו - בר פדא - פודן פעם א'; עולא - א"צ [קדו' דמים פקעה בכדי]

רבא - קדו' דמים פקעה בכדי ולא קדו' הגוף
אביי - אף קדו' הגוף פקעה בכדי
בר פדא - אף קדו' דמים לא פקעה בכדי

ר"ן

קונם כללי - על הכל - לר"מ יש לו פדיון, ר' יונה - לבר פדא לא פקע בכדי משא"כ קונם פרטי
רשב"א - הקנה שדהו מעכשיו או בכסף (שעבוד המעות קיים) עד שילך לירושלים וחזר וקנה ממנו - חוזר לקונה
ראשון אא"כ אחר אפסקיה
לר' משה קרטבי - לעולא ור' יוחנן בירושלמי פדאן אינן חוזרות וקודשות ["עד שיקצצו" = שיפקע בכדי] (ורשב"א
חולק)
ולכן לכו"ע בממונות - לא חוזר לקונה הראשון
ואף הרשב"א חוכך כן - כבר כלתה קנין הראשון משא"כ בהקדש באמירה
אולי לאביי למחר אי את אשתי בעי גט - בעי קנין הגוף, ולזמן הוי קנין פירות [אין אישות לחצאין]
אולי קדושת הגוף לזמן = קדושת דמים

גמ' כט: - ל.

לאחר ל' עולה מהני ולכו"ע לא יכול לחזור [אמירתו כמסירה (לר"ן - בקנין ממש וכאומר מעכשיו ולאחר ל')]

בפרוטה שנייה התקדשי לאחר גט:

ר' אבין, ר' יצחק ברבי - לבר פדא מקודשת
ר' ירמי' - לא [כפדאן אחרים - ר"ן - בגירושין יוצאת מרשות הבעל והוי ספק - ג"כ מכנסת עצמה במקצת]
רשב"א, רמב"ם - מקודשת [יכול לקדשה עכשיו], לר"ן - קדושה שניה של נטיעות ואשה א"א לחול עכשיו

ר"ן

סלע לצדקה לאחר ל' לא יכול לחזור

רשב"א - למ"ד קדו' דמים פקעה בכדי, אמירתו כמסירה בלי מעכשיו ויכול לחזור מצדקה ומעולה; ומח' ביר' קידושין - כיון שמסכמת לקדושי האיש, מבטלת דעתה ורצונה ומשוי נפשה אצלו כהפקר והוא מכניסה

גמ' ל. - לב:

יורדי ים בכלל יושבי יבשה

סומין בכלל רואי החמה

כל אנשים בכלל שחורי ראש

לת"ק דר"מ ילודים (כבר) בכלל נולדים (לעתיד) [דרכו להולד] (ר"ן - ל' בנ"א כל' תורה)

כותים אינם בכלל עולי ירושלים [מצווין ואינן עושין]

ישמעאל ועשו אינם בכלל זרע אברהם [ביצחק]

שמואל - בזבינא חריפא - הנאת לוקח היא חוץ מנמכר ביותר (ר"ן - הנאת מוכר לבד)

בזבינא מציעתא - הנאת מוכר ולוקח בשוה בשוה

ברמי על אפיה (אין קופצים) - הנאת מוכר חוץ מלוקח בפחות (ר"ן - הנאת לוקח לבד)

כלים לבית חמיו - חייב באונסי הליכה, ופטור בחזרה

חוץ: מספסירא, בגניבה ואבידה [הואיל ונהנה מהנה]

"ערלים" = גוים, "מולים" = ישראלים

{ גדולה מילה; חתן דמים; היה תמים;

אברהם נענש בשעבוד מצרים - אנגרייא בת"ח, כמה אדע, תן לי הנפש;

בן ג' הכיר בוראו; המליכו על רמ"ח אברים; עיר קטנה וגו'; כהונה משם לאברהם {

ר"ן

להל' נודר מיורדי ים = אפי' מעכו ליפו - רשב"א - בירוד בשעת נדרו

ירו' - הנודר מיורדי הים לאחר ל' - לר' ישמעאל - בתר חלות

לר"ע (להל') - בתר שעת אמירה (ועי' ר"ן פד.)

אוסר דבר שלא בא לעולם - באוסר הנאתו - הוא בעולם

פ"ד אין בין המודר

גמ' לב: - לד.

המודר מחברו מאכל אסור רק במאכל עצמו

המודר הנאה - אסור בדריסת רגל [כר"א דויתור אסור בהנאה]

המודר הנאה המביאה לידי מאכל -

אסור בנפה וכו' (גורם דגורס) (לר"א - אפי' במקום שאין משכירין), ובחמור להביא פירות, וספק לר"פ בסוס לרכוב עליו (ר"ן - הקרבת עצמו) ובטבעת ליראות בו ומותר בחלוקו וכו' (שארין עושין מאכל) אא"כ זה מקום שמשכירין

מודר הנאה שוקל שקלו [לר"ן - בלא"ה יש לו חלק בקרבנות והו"ל חוב]
ופורע חובו [רב הושעיא - כחנן (ר"ן להל') ור' יוחנן בן זכאי - הניח מעותיו על קרן הצבי, לרבא - לד"ה - כשלוה ע"מ שלא יכופו לפרוע]
מחזיר אבידתו - לל"ק יש מח' ר' אמי ור' אסי במחזיר שמודר אם יחזיר [מהנה ליה פרוטה דרב יוסף - או לא שכיח]
לל"ב מח' בבעל אבידה מודר אי מחזיר שלו או מיקרי מהנה (אתותב)
ובמקום שנוטלין שכר תפול הנאה להקדש (אם אין המחזיר רוצה לקבל, ובעל אבידה צריך לתת)

ר"ן

רמב"ן - מודו רבנן דר"א דלהתעכב ולישב בחצר חברו אסור למודר הנאה

רמב"ן - הל' כר"א, ר"ח ור"ת - הל' כרבנן

רשב"א - המפרנס סתם - בתורת הלואה ולא מתנה
ור"ן חולק - אדעתא דבעל נחית, משא"כ סתם מהנה חבירו - לאו לשם מתנה

לחנן הפורע חוב חבירו אפי' יש עליו משכון נמי איבד מעותיו

מחזיר אבידה שמודר מותר לקחת שכר בבטל מן הסלע, שאותו שכר כבר היה מצוי בידו

גמ' לד: - לה.

נטל הקדש להורישה לבניו - מועל לפי טובת הנאה שבה

ככרי עליך - רבא - אסור לתת במתנה (רשב"א - או מכר) אא"כ הפסיק אחר
לרב חייא בר אבין ספק - אולי כוונתו באזמניה בלבד (ר' יונה - דאסור להזמינו דנהנה במה שמכבדו
ורוצה להאכילו, ר"ן - עדיין ככרין היא) אבל במתנה אולי מותרת

לר"מ (ר"ן להל') ולמשנתינו יש מעילה (ר"ן - אשם) בקונמות
וכשנתן מדיר למודר - המקבל מועל רק לכשיוציא [איסור לא בעי דליקני]
והנותן אינו מועל [לא אסור עליו]
לרבנן אין מעילה בקונמות

ר"ן

הקדש ולקח אינו מועל כשמקודם היתה שלו ואח"כ עומדת ברשותו - כגזבר

ככר הפקר בד' אמותיו והקדש - מעולם לא קנה דהו"ל כמגביה לחבירו

קונם כללי יש לו פדיון ולא קונם פרטי

ספק לר"ן במעל בקונמות אי משתרי הקונם כהקדש שיוצא לחולין

ספק בירו' אם מותר לחמם ידיו בנדר מן הככר

גמ' לה: - לח.

אפי' אי כהני שלוחי דידן, יכול מדיר כהן להקריב עבורו קרבן מחוסר כיפורים [א"צ דעת] זאת תורת
הזב, היולדת, המצורע - בין גדול בין קטן]]

ר' אלעזר - הפריש חטאת חלב או פסח על חבירו לא עשה כלום

ר' זירא - שה לבית אבות לאו דאו' (ר"ן - קטנים אוכלין אע"פ שלא נמנו עליו)

ספק אי תורם משלו על של חברו צריך דעתו

ר' יוחנן - טובת הנאה של התורם, ר' זירא - של בעל הכרי

מדיר יכול לתרום באומר כל הרוצה יבא ויתרום [לר"ן - לא משוי שליח בהדיא]

מדיר יכול ללמד למודר [ר"ן - מצות לאו ליהנות ניתנו]

אבל לא מקרא במקום שנוטלין שכר (רב - לשימור (במודר קטן), ר' יוחנן - לפיסוק טעמים (ס"ל לאו דאו'))

אין קורין פעם ראשונה לתינוקות בשבת [דלא יאחרו למצות שבת, קושי שינוי וסת]

{ העשיר משה מפסולת לוחות; משה נהג טובת עין בפלפולא;

שכינה על גבור ועשיר וחכם ועניו; תורה ניתנה למשה במתנה }

ר"ן

אם תורם משלו על חברו א"צ דעת -

רשב"א - לרבנן דחנן אסור למדיר - כפורע חובו

ר"ן - מותר לכו"ע דטובת הנאה של תורם ועשה לעצמו

ובעל כרי נהנה בגרמא בעלמא

"כל השומע יתרום" = שליחות מעליא ואסור במודר

"כל התורם אינו מפסיד" - אפשר דלאו לישנא מעליא וא"א לתרום

גמ' לח. - מא:

מדיר יכול לזון בניו ואשתו אע"פ שחייב במזונות

(אפי' לרבנן דחנן - לר"ן - בתורת מצוה ולא פרעון)

לר"א מותר לזון בהמתו הטמאה (ר"ן - רק מזונות יתרים לפטם)

יהושע איש עוזה - מותר לזון עבדיו הכנענים (ר"ן - מזונות יתרים) [לאו לפטומא]

אסור להשיא בתו קטנה ונערה למודר [מוסר שפחה לשמשו]

המודר מבנו שיהיה פנוי לת"ת - מותר בדברים קטנים (ר"ן - משל אב)

מדיר יכול להשקותו כוס של בית האבל

ושל בית המרחץ [ר"ן - מפני דרכי שלום] (ר"ן - דוקא משל מודר)

ביקור חולה בעמידה אבל לא בישיבה -

שמואל - בחולה מודר ובמקום שלוקחים שכר על ישיבה;

במקום שאין שכר - גזרה שישיבה בישיבה (ר"ן - דאז נותנין שכר)

[ר"ן - הנאה דממילא מותר במקום מצוה]

עולא - במבקר מודר ודריסת רגל מותר דלא אדריה מן חיותו (אבל מחיות בנו שחלה אדריה)

ואפשר בעמידה

{ רמז לביקור חולים מפ' קרח; שמש וירח בזבול - ירה בהן חיצין; שכר ביקור חולים; בנין ילדים

סתירה; בחוסר כל; עני בדעה; עומד מחליו - מוחלין, חוזר לעלומיו, משכח למודו, נס;

כשהגיע קיצו הכל מושלים בו; בורדס - כמעין הנובע }

מצות ביקור חולים - אפי' גדול אצל קטן, אפי' ק' פעמים ביום, מתעטף ויושב ע"ג קרקע [שכינה על

מטתו] (ר"ן - י"א רק כשחולה ע"ג קרקע)

לא יבקר בג' שעות ראשונות ואחרונות, חולי מעיים ועין ומחושי הראש

ר"ן

לשמואל במבקר מודר מותר אפי' בישיבה = חיותו, וכשמבקר אסר על עצמו אין אומדנא ואסור אפי' בעמידה

ר"ת פסק כהשמואל דאמר נהר מכיפה מברין (טפחיים מתהום)

ולעולם טובלין בנהרות ואפי' כשמתברכין הרבה מגשמים

חוץ ממכזבין דחוששין למי גשמים

ר"ח ור"ף כרב וכאבוה דשמואל דאין מטהרין בזוחלין אלא פרת בתשרי או שיודעים דלא רבו מי גשמים

ראב"ד - אבל במקום שהיתה זחילתו מתחלה כשר אע"פ שעכשיו רבו נוטפין

רמב"ם - דוקא כשרבו בגומת המעיין עצמו - רק במקום שנתרחב אינו מטהר (אלא באשבורן), אבל רבה במשך הנהר - נפסל כולו

גמ' מא : - מב :

מותר לרפאות למודר רפואת גופו [מצוה]

(ר"ן - אבל סם של מדיר מיד ליד אסור, אא"כ החולה אסר נכסיו על עצמו [מחיתו לא אדריה])

ואסור לרפאות ממונו - בהמתו אבל מותר לומר "סם זה טוב לה" [לר"ן - הנאה ממילא]

אסור עמו באמבטי קטנה, במטה קטנה בימות הגשמים, לחפור בכרם בקרוב
ולר"מ אסור אפי' באמבטי גדולה, במטה גדולה בימות החמה, לחפור ברחוק [ר"ן - גזרינן אטו]; ור"י חולק

מדירו מנכסי(ם) אלו - כשהגיע שביעית עדיין אסור לאכול מפירותיו [אוסר גם לכשיצא מרשותו], ואם הדירו בשביעית מותרות כשנוטים לחוץ משדהו

מדירו מנכסי - אפי' הגיע שביעית אח"כ, מותר בפירות הנוטות ולא יכנס לשדהו בשביעית [עולא - להאילנות העומדות על הגבולים דאפשר בלא"ה, ר"ש בן אליקים - תמיד גזרה שמא ישהה בעמידה]

ר"ן

לר"ן כשאין רופא אחר מותר לרפאות בהמתו של מודר - כמחזיר אבידה

גמ' מג. - מג :

לאביי - לא ישאל ולא ילוה ממודר [אטו הפוך]

לר"ן - ולא ימכור למדיר אפי' זבינא חריפא [אטו הפוך], רמב"ן - חוץ מנדר מכל ישראל [טריחא ליה למכור לגוי]

אסר חרישה בפרתך - כוונתו למי שדרכו לחרוש בה

מודר עני: יאמר לחנוני או פועלים "איני יודע מה אעשה" ונותנים ונוטלים מזה (ר"ן - אם ירצה) [אינו שליחות],

נותן במתנה לאחר, מפקיר - ור' יוסי אוסר אא"כ הפקירו קודם נדרו [ר' יוחנן - עד דאתי לרשות זוכה ואין דעת הנודר על מה שהפקיר, רבא - גזירה משום מתנת בית חורון - דאינו הפקר גמור אלא בשבילו]

ר"ן

רק גזרו שאילה והלואה למדיר דלא משמע לאינשי דליתסרו

גמ' מה : - מה.

הפקיר שדהו יכול לחזור תוך ג' ימים (לר"ן - אפי' כבר זכה אחר) [תקנת הרמאין]

ולאחר ג' אינו חוזר [עולא - לרבנן, ר"ל - אפי' לר' יוסי דלא לישתכח תורת הפקר - והוי הפקר מדרבנן ומעשרין מיני' ובי']

הפקר לזמן יכול לחזור עד שזכה [ר"ל - כר' יוסי; עולא - לא שכיח ומודו רבנן עד דאתי לרשות זוכה (לר"ן - דעתו דאגיד גביה דלא רצה הפקר עולם)]

ר' יוחנן - ר"ש בן יהוצדק - הפקר בפני ג' (ר"ן - אפי' לר' יוסי נפיק מרשותו)

ולא בפני ב' (לר"ן - עד דאתי לרשות זוכה כר' יוסי [אין קול ואדעתא דא' מהם לחוד הפקיר])

ריב"ל, להל' - מדאורי' הפקר בפני א', מדרבנן בג' [א' זוכה וב' מעדיין]

ר"ן

כשזכה איהו בפירוש בתורת הפקר ולא חזרה, נחשב זוכה מהפקר ופטור ממעשר אפי' לר' יוסי - דמה לי הוא מה לי אחר

הפקר לזמן מועט מסתמא דעתו להפקר גמור ואין גזירת רמאין תוך ג'

פ"ה השותפין

גמ' מה: - מו:

אסור למודר להכנס לחצר השותפין [ר"ן - אין לכ"א קנין הגוף בכולו אלא בחלקו וקנין שעבוד בחלק חבירו וקונמות מפקיעין קנין שעבוד]
וראב"י (להל') מתיר [יש ברירה - איני נכנס לתוך שלך (ר"ן - קנין גוף לאותו תשמיש לגמרי)] (רשב"א - במודר מן השוק רק מותר ליכנס לצורך השותף, ורא"ה חולק)
חוץ מיש בה כדי חלוקה [ר"ן - שמא יכוף וא"כ אין לו קנין הגוף] (רשב"א - אפי' אחר חלוקה [אין ברירה], ורמב"ם חולק [ע"מ כן נשתתפו])
ואסור להעמיד ריחים ותנור ולגדל תרנגולים
כשא' משותפין נודר, כופין אותו למכור חלקו [ר"ן - דרואה חבירו מותר, וישתמש אף הוא (ר"ן - לראב"י ג"כ דרואה חבירו מעמיד תנור, ויתקנא ויעשה כן)]
(לרמב"ם כופין המדיר למכור, ר"ן - רק אחר ב' פעמים)
אסור ליהנות מבית המרחץ ובית הבד שיש למדיר תפיסת יד -
ר"נ - לכה"פ רווחים, אביי - אפי' פחות אבל אם רק מקבל טסקא (שכירות קצוב) מותר

ר"ן

לר"י להל' אפי' בדאו' יש ברירה
ר"ת - אין ברירה והל' כראב"י ולא מטעמי' אלא משום ויתור מותר - ואפי' בכדי חלוקה
הר"ר משה (רמב"ן) - שאני ראב"י דאין דבר דלא מתברר עד מחר, אלא מתחלה כולו לכ"א
ר"ן - שאני ראב"י דלקחיה על דעת שבשעת תשמיש יהא כולו שלו לתשמיש, וכאן עיקרו של דבר שעתיד כ"א לזכות בכולו כבר נתברר ורק הזמן לא נתברר, משא"כ בכ"מ אין ברירה שאין ראוי לחול דבר על הספק
משכיר יכול לאסור ביתו על השוכר דקונמות מפקיעין שעבוד, ור"ת חולק
בשם תוס' - רק באוסר הבית בפירוש ולא במודר מנכסיו סתם - דאין דעתו על מה שהשכיר (אבל כן על מה שעתיד להפקיר ולתת במתנה)
אחרים - בשכירות אבל לא בטסקא שהקרקע של השוכר ומורישו כל זמן שמשלם = קנין הגוף
ר"ן עצמו - רק באוסר לשוכר או לכל אדם אבל לא על אחר - דאשת"י שעבודא דשוכר וממנו הוא נהנה
בשם ר"ת - בקונמות אלו אלמי שעבודא דשוכר, ורק ע"י הקדש או קונם כללי אסור ירושלמי - נ"מ אם הקדים לו שכר או לא
הקדש בדק הבית לא מפקיע מידי שעבוד (כרש"י ושלם כר"ת)
רשב"א - מדיר שהשכיר אח"כ - אסור אפי' אין לו תפיסת יד, ורק ניתר במכירה לאחר

גמ' מז. - מח:

מודר מ"בית ז"ה" - אסור אפי' מת או מכרו לאחר [ר"ן - שויה חתיכא דאיסורא]
אדם אוסר דבר שברשותו על אחר אפי' לכשיצא מרשותו
קונם פירות אלו עלי - אסור בחילופיהן וגידוליהן [ר"ן - אפי' החליפן אחר [שוניהו עליו כהקדש]]
על פלוני [ר"ן - או שאר איסורי הנאה] ספק אי חילופין כגידולין לכתחלה [ר"ן להל' ספק דרבנן לקולא, ורמב"ם אוסר] (ר"ן נז. - אבל החליפן אחר מותר)
מודר אסור בדבר של אותה עיר (רחבה, מרחץ, ביה"כ) [כשותפין] (רמב"ם להל') (ר"ן ולהל' - וראב"י חולק)
אא"כ כותב חלקו לאחר
לר"י כותב חלקו לנשיא א"צ קנייה [לר"ן - יפה כחו]
מדיר שנתן במתנה לאחר, מותר בו
אא"כ סופו מוכיח דהוי הערמה כמתנת בית חורון
ל"ק דרבא - בדיבורו מוכיח, ל"ב - אף שהענין (סעודתו) מוכיח
קני רק ע"מ להקנות - פומבדיתאי [ר"ן להל'] - לא קני, ר"נ (רמב"ם להל') - קני

ר"ן

מודר מבית זה ונפל ובנאו מותר, ביתך - נפל ובנאו אפי' במקום אחר אסור
פשוט דאסור להחליף איסור"נ לכתחלה, ופשוט דלאחר מותר בדיעבד, והספק אם למחליף אסור בדיעבד מדרבנן

מדיר בנו ומת - יורש גוף הנכסים ויאמר לקרוביו שנאסרו וטלו לעצמכם
לחנן מפרנס אשה הוי מבריח ארי, אבל לוותה נפרעין מהבעל מדר' נתן
רשב"א - מתנת בית חורון רק כשהתנה בשעת מתנה, רמב"ם - אפי' אח"כ
רשב"א - קני להקנות לעתיד בקנין שטר מהני דהשטר עומד,
לר"ן אסור דכבר מת ואין שטר לאחר מיתה
להל' קנין סודר הוי קני ע"מ להקנות ולא מצי לעכובי לסודר

פ"ו הנודר מן המבושל

גמ' מט. - נב :

נודר ממבושל - מותר בשלוק (ל"ן - בשיל ולא בשיל (ויותר מדאי אסור))
משנתנו - מותר בצלי [הלך אחר לשון בנ"א]
ר' יאשי' - אסור בצלי [אחר ל' בנ"א - ובמקומו נקרא מבושל, ירו' - לחומרא הלך אחר ל' תורה - ויבשלו הפסח]

נודר מתבשיל - אסור בכל שאוכלין בו פת אבל לא במעשה קדרה עבה
ובבבל אסור אף בעבה [אכלי לחמא בלחמא]

{ מאן חולין רבנן ; רב הונא אכל דייסא באצבעות ; חכמת אדם תאיר פניו ; גדולה מלאכה
שמכבדת את בעליה ; עניות דר"י ור"ע ; נתעשר ר"ע ורב גמרא ; ביצה טורמיטא ;
חיוך דרבי ; תספורת דכה"ג לבן אלעשה }

נודר ממעשה קדרה - אסור בכל הנגמר בקדרה

נודר מהיורד לתנור - רק פת אסור

נודר מהכבוש, השלוק, הצלי, המליח - אסור רק במין א'
כבוש וכו' שאני טועם - אסור בכל מינים [ר"ן - דהזכיר בלא ה"א ; י"מ - דאמר שאני טועם]

קונם דכבוש וכו' ספק (ר"ן - דאמר ב' אי משמע הידוע, ר"ן לפי ה"מ - באמר כבוש סתם)

ר"ש בן אלעזר - דג = גדולים ; דגה = קטנים ; דגים = לר"ן - קטנים ; דג דגים = כולם

נודר מחלב - ת"ק - מותר בקום, ר' יוסי אוסר [באתרי' "קומא דחלבא"]
מקום - מותר בחלב, ר"ן - ר' יוסי אוסר [באתרי' הוי דבר אחד]

נודר מבשר - מותר בקיפה, לר"י אסור בנ"ט ; בשר זה - בנ"ט

ר"ן

נדרים = יש לו מתירין דלא בטל במינו אבל באינו מינו בנ"ט - ירו'
ר"ף - אפי' שלא במינו לא בטל ריח הצלי בפת

[ר"ן - דיש עכשיו היתר ולכן דומה ביותר להיתר ולא מספיק החילוק של אינו מינו ;
דכל שהוא מוסיף היתר החמירו בביטולו יותר - וכאן גם עכשיו יש שעת הכושר ;
דפת בצלי אין מקום להחמיר במינו (דלא שייך) ולכן צריך להחמיר באינו מינו]

מים ומלח בעיסה = במינו דלא מתעבדא אלא בהו

לרבי יהודה במינו לא בטל דהולך בתר דמיונן בעצם - ואינו מחלישו אלא מחזקו
לרבנן - הולך בתר חילוקן באיסור והיתר, וביש לו מתירין אינו חלוק מן ההיתר לגמרי אבל באינו מינו זה משלים החילוק המועט

גמ' נב : - נג :

הנודר מענבים, זיתים - מותר ביין, שמן

ענבים אלו - אסור ביוצא מהן,

ענבים שאני טועם או שאני אוכל - מותר בחילופיהם וגידוליהן,
ספק אי אסור ביוצא, ואם יצא כבר לפני נדרו - מותר

מתמרים (דרכו לאכלו ולהיוצא)

לת"ק, ר"ן להל' - מותר בהיוצא (דבש תמרים)

ור"י בן בתירא, ורבנן בתראי (ר"ש בן אלעזר) חולקים

מסתוניות (ענבים קשים - דרך לאכול רק היוצא)

ת"ק, ר"ן להל' - מותר בהיוצא (חומץ סיתוניות) ואסור בו

רשב"א - אסור ביוצא ומותר בו

ר"י ב"ב - אסור בשניהם

נודר מותר בדבר שיש לו שם לוויי

שמן בא"י = שמן זית, בבבל = שמן שומשמן
מקום שמסתפקין רוב מזה ומיעוט מזה אסור בשניהם [ספק איסורא לחומרא (ר"ן - דלמא אפי' לאלו
נתכוין)]

ירק = ירקות הגינה, בשביעית = ירקות השדה, ר' חנינא ב"ג - ובמקום שמביאין מחו"ל אסור בשניהם
לת"ק דר' חנינא ב"ג אין מביאין ירק מחו"ל [משום גוש ארץ העמים]

ר"ן

"א שאני אוכל יש להחמיר ביוצא מהן דנחית כולי האי לדיוקא, משא"כ בשבועה
והרמב"ם חולק - אף בשבועה ספק (לחומרא)

קום דחלב לא נשתנה מצורתו, משא"כ דבש תמרים וחומץ סתוניות;
"קום דחלב" עדיין תורת חלב עליו, אבל "דבש תמרים" רק להפריש בינו לדבש אחר - ולכן לת"ק מותר

גמ' נג:

נודר מגריסין אסור במקפה [לר"ן - "מקפה דגריסין"], ור' יוסי מתיר [לר"ן - באתריה "מקפה"]
מ-שום מותר במקפה

נודר ממקפה מותר בגריסין

ואסור בשום [לר"ן - ממחין במעט מים - עבה מיקרי "מקפה"]; ור' יוסי מתיר

רשב"ג, ר"י - "חיטה", "גריס" - אסור אפוי ומבושלין ומותר לכוס חיים
"חיטין", "גריסין" - רק אסור לכוס

פ"ז הנודר מן הירק

גמ' נד. - נה :

הנודר מירק: משנתנו רשב"ג - מותר בדלועין [ר"ן - הוי פרי, דאינו נאכל חי]
ור"ע (ר"ן להל') אסור באומר ירק המתבשל בקדרה [דמימלך שליח עליהו = מינו, ר"ן - דמייתר לשונו]
- אביי - אבל אינו לוקה

אפי' לר"ע שליח מעל בדבר שצריך לאימלוכי ולא בעה"ב [הו"ל לאימלוכי (ר"ן - אדעתא דנפשי' קעביד,
ולא עשה שליחותו)]

נודר מבשר - לרשב"ג מותר בראש, רגלים, קנה, כבד, לב, עופות, דגים
ולר"ע (ת"ק דרשב"ג) אסור חוץ מהקיז דם (לרשב"א - באוסר ליום הקזה בלבד) וכאיב עיניו דאין
כוונתו לדגים

נודר מדגן - לר"מ אסור בפול המצרי יבש [כל דמידגן] ומותר באורז וחטה שנחלק
לחכמים - רק אסור בה' מינין

ספק אי שכר בתים, ספינות נקרא עללתא (דבר משובח) דלא ידוע פחתייהו
{ וממדבר מתנה וגו' }

כמהין ופטירות מיקרי גידולי קרקע (אלא שיניקתם מאויר)
נודר מן הכסות - מותר בשק, אבל לשבת מיקרי מלבוש ולא משאוי
צמר עולה עלי - מותר בגיזי, לר"י - הכל לפי מצב שעת הנדר

ר"ן

נודר מבשר במקום דלא מימלך שליח על עופות, דגים - מותרות
לרמב"ם עופות אסורות בכ"מ

בשר מליח דלא צריך שליח לאמלוכי אסור אפי' ביום הקזה
חגבים בכ"מ מותר

אנחנו שמדברים בלעז, אז "תירוש" = יין כלשון תורה
גמ' עירובין - מזון = ה' מינים, הזן = הכל חוץ ממים ומלח
לרבי יהודה דמשנה (להל') כשאין הוכחה - לבישה משמע ולא טעינה
לרבי יהודה דברייטא - אף טעינה אסורה

גמ' נו. - נו :

הנודר מבית - ר"מ - מותר בעלייה, אבל בית בביתי כולל עלייה
חכמים, ר"ן ורמב"ם להל' - אסור
ומותר מן האגף ולחוץ (אבל לסגירת בית מנוגע צריך חוץ מהמשקוף [מן הבית])
ממטה - ר"מ - מותר בדרגש (של עור - מחובר בלולאות), חכמים - אסור
מעיר - אסור בעיבורה ומותר בתחומה [ומדותם מחוץ לעיר]

ר"ן

לרבנן מוכר בית בביתי - לגמ' שלנו - מראהו המעולה שבבתים
לגמ' מנחות - מראהו הגרוע - אפי' עלייה [יד לוקח על התחתונה]

גמ' נז. - ס.

קונם פירות האלו, מעשה ידיך עלי - אסור בחילופיהן [לר"ן - פורט - שוינהו כהקדש] ובגידוליהן (ר"ן - אבל
לא בגידולי גידולין בזרעו כלה)
שאני אוכל, טועם - מותר בחילופיהן ובגידוליהן (חוץ מאין זרעו כלה [לר"ן - גמ' - תערובת דבר שיש
מתירין])

לר' יצחק נפחא, ר' ינאי - גידולי היתר של בצל מעלין את העיקר האסור חוץ מדבר שיש לו מתירין
לר' ירמיה, ר' אבהו בשם ר' יוחנן, ר' יונתן - אינן מעלין העיקר (לר"ן - גידולין כעיקר)
חוץ: מלחומרא (טבל, שביעית), דך העיקר [לר"ן - אין גידולין כמותו], זרעו כלה, שביעית [הואיל
ואיסורה ע"י קרקע, בטילתה בקרקע], טרח לבטל (חוץ מזרע איסור (מעשר טבל לתרו"מ) דלא
חזר לטבלה [תבואת זרעך - דרך לזרוע מתוקנת, ר"ן - איסור באיסור לא בטל])

חיוב ביעור בכ"ש [לר"ן - אפשר לאכלו - כיש לו מתירין]

תרומה = דבר שאין לו מתירין [אין מצוה לאיתשולי (משא"כ נדרים)]

לר' ינאי - גידולי גידולין של בצל תרומה וטבל מותרין דוקא כשרבו

ר"ן

ר' יונה - איסור מעשה ידיים בלחם רק במעות שכנגד הטרחה ולא כנגד החטים

הקדש = יש לו מתירין רק בבדק הבית דע"כ לפדייה קאי

אפי' אי גידולין מבטלין עיקר, אבל מעשר מתעשרת לפי חשבון (ואין ההיתר בטל - דרך איסור דרכו להתבטל)
חוץ מטרח לבטל דגידולין מבטלין העיקר לגמרי

בצל חולין שזרע - מעשר מיני' ובי' - לר"ן - גידולין כעיקר והכל דרבנן
רבינו שמשון - עיקרו היתר שנאסר בתוספת כ"ש, חוזר להיתרו נמי בתוספת היתר כ"ש

פ"ח קונם יין

גמ' ס. - סב:

שבת, שביעית בכלל שבוע שעבר

קונם היום = עד שתחשך - ר' ירמיה ב"א - ולכשתחשך צריך שאלת חכם [שלא יטעו כשאמר "יום אחד", מקיים נדר כמקטיר בבמה]

א' דר"ח בכלל חודש הבא [ר"ן - לשון בנ"א]

קונם יום - ספק אי כהיום או כיום א' (מעל"ע) (ר"ן - להל' לחומרא)

יובל - לרבנן בכלל שעבר, לר"י להבא

עד הפסח = עד שיגיע

עד שיהא = עד שיצא בזמנו ידוע, עד שיגיע באין קצבה (קציר, בציר, קיץ)

ר"י - יין עד שיהא פסח, אוכל עד שיהא יו"כ, ר' יוסי בר"י - שום עד שיהא שבת = עד ליל [כוונתו עד שדרך לאכול] (לרמב"ן רבנן חולקים [לא הוי אומדנא דמוכח] (ורא"ה חולק))

עד פני הפסח - ר"מ - עד שיצא [מעיל נפשי' לספיקא] בזמנו קבוע
ר' יוסי (ר"ן ורמב"ם להל') - עד שיגיע [לא מעיל נפשי' לספיקא]

פירות הקיץ - ת"ק - רק תאנים [נקצץ ביד], רשב"ג - וענבים [נקצץ ביד כשנתייבשו]

הוקפלו רוב המוקצעות אין גזל, מעשר; ור' יוסי בר"י החמיר

{ ר"ט - אוי לי שנשתמשתי בכתרה של תורה; למוד מאהבה וסוף הכבוד לבא }

רבא - מותר לת"ח לומר ת"ח אני להקדים דינו, להפטר ממס, ולומר אני עבד לעובדי אש להפטר ממס
[אברוחי ארי (ר"ן - ולבו לשמים - ה' אש אוכלה)]

ר"ן

י"מ בעומד בשבת (או שביעית) ואמר שבת זו דאסור בכל השבוע הבא וגם יום השבת שעומד בה, לר"ן - רק אסור בשבת ושביעית שעומד בהן

תענית א"צ התרה כשתחשך - דידוע דינו, רשב"א - דמתסר מתחלת היום ולא דמי ל"יום אחד"

תענית יום אחד, נתכוון לתענית שאמרו חכמים - מעמוד השחר עד שתחשך

נדר מצוה א"צ שאלה משתחשך

ב' דר"ח - כותב בשטר ביום ב' לחודש, ומחרתו יום ג', ואל"ה הוי מוקדם

רשב"א בשם תוס' ור"ת - בגיטין וכתובה יחמיר ויכתוב ג"כ ביום ל' תשרי שהוא ר"ח חשון

הרמב"ן פסק בסוגיא דקידושין דלר' יוסי עד פני משמע עד דמתפני - שיצא

גמ' סב: - סג:

הכל לפי מקום נדרו

עד הגשמים - ת"ק - עד שתדיר רביעה שניה [ר"ן - הול"ל גשם ולטפויי קאתי]
רשב"ג - עד שיגיע זמנה (כ"ג חשון)

עד הגשם - לכו"ע עד שיגיע זמן [לר"ן - רביעה שניה] [ר"ן - אין התחלת זמנו קבוע - לא מחית לספיקא]
ר"ן - אחרים פירשו - רביעה ראשונה - לת"ק עד שתדיר, לרשב"ג זמן

עד שיפסקו גשמים - ר"מ - עד שיצא ניסן, ר"י - עד שיעבור הפסח

ר"י (ר"ן להל') - סתם אדר = אדר א'; ר"ן ל"ג במשנתנו - שני אדרים = חדש א'
ר"מ - = אדר ב' אא"כ לא ידע בשעת נדרו שנתעבר

יכול לבטל נדר ע"י זהו כבודי (לר"ן - ירו' - ור"מ חולק); כאילו נתקבלתי, ור"מ חולק

ר"ן סג.

"שנה אחת" - אין חודש העיבור בכלל, דאם לא נהג באסורו שנה זו משלים לשנה הבאה הפשוטה
רשב"א - אפי' אומר "שנה אחת מיום זה". ור"ן חולק כל שקדם נדר \ שכירות לחודש העיבור.
ור"ן חוכך דאפי' "שנה אחת" אסור בעבורה דמשמע "שנה זו", ואין תשלומין דחל מיד.

פ"ט רבי אליעזר

גמ' סד. - סה.

ר"א - פותחין בכבוד אביו ואמו, ולא בכבוד המקום [ודאי ישקר] ירו' - וכבוד רבו [כמורא שמים]

חכמים - אין פותחין בכבוד אביו [אביי - ישקר, רבא - כ"א יפתח לעצמו ולא ילך לחכם]
אלא בדבר שבינו לבין אביו ואמו [לאביי - כיון דאיחציף איחציף ולא ישקר,
לרבא - כבר הורגל לילך לחכם בשאר נדרים]

לר"א פותחין בנולד [כי מתו כל האנשים - מיתה ממש], גמ' נזיר - חזר ר"א

{ ד' חשובין כמת; צדקיהו שאל אשכוחתו לנבוכדנצר }

המודר הנאה מחברו - מתירין רק בפניו [ויאמר ה' אל משה במדין - מקום נדרו, ירו' - שיתבייש מחבירו]

(ר"ן - כשהנדר להנאתו), שלא יחשידוהו שעבר (ר"ן - ודי שיודיעוהו)

בדיעבד: ר"א ממ"ץ - הוי התרה; ראב"ד - אינו מותר

ר"ן

מודו חכמים דפותחין בכבוד מצוה אחת

נולד - לר"ן - פתח דלא שכיח אינו משוי טעות

ירו' - עניות, תהות מצויין ואינן נולד

י"א - היתר בפניו רק בנדר לצורך חבירו, ר"ן - למ"ד בירו' מפני החשד - אפי' שלא להנאתו

גמ' סה. - סו:

ר"מ - קונם... שאביה רע, ואמרי לו שכבר מת - אינו נולד [רב הונא - כתולה בדבר (לירו' - א"צ התרה), ר'

יוחנן - כבר מת - טעות]

חכמים חולקים וי"ג שחכמים מודים

ר"מ - פותחין בלא תקום, לא תשנא, ואהבת לרעך, וחי אחיך [ר"ן - לא חמירי לאינשי כ"כ]

פותחין בכתובת אשתו

ר"ע - הותר מקצתו הותר כולו [לר"ן - ירו' - ככל היוצא מפיו]

זה כזה - הותר אמצעי, ממנו ולמטה הותר

לזה ולזה - לר"ש (ר"ן, ר"ח, רמב"ן להל') הוי נדר א' עד שיאמר לזה קרבן ולזה קרבן

לרבנן - כ"א בפנ"ע

פותחין בכבוד עצמו, בניו

"פלונית כעורה" והרי היא נאה = נדר טעות

לר' ישמעאל - אפי' נעשה נאה מתירין [לר"ן - ס"ל פותחין בנולד]

{ בנות ישראל על ר' ישמעאל בכינה; קונם עד שתטעימי לר"י ור"ש, שתרוקי ברשב"ג,

שתראי דבר יפה שביך לר' ישמעאל בר' יוסי; שבירת נרות על ראש כבא בן בוטא }

ר"ן

אע"ג דילפינן דמסדרין לבע"ח מערכין, אבל לא ילפינן להישג יד - וחייב לפרוע כשתשיג ידו

לרבנן - חוב גובין ממטלטלין שבידו, אבל לא כתובה [לא סמכה דעתה]

לר"מ מטלטלי דיתמי לא משתעבדי לבע"ח, אבל לכתובה כן (ור"ת ביבמות וכתובות חולק)

פ"י נערה המאורסה

גמ' סז. - סט.

נערה המאורסה אביה ביחד עם בעלה מפירין [רבה - והניא אביה... ואם היו תהיה; דב"ר ישמעאל - בין איש לאשתו בין אב לבתו]

ארוס מפיר בקודמין [ונדריה עליה, משום שותפות דאב]
ולא נשוי [אם בית אישה נדרה]

הפר א' וקיים השני ונשאל על הקמתו והפר - אין מצטרפין [ר"ן - הפסק שעה שא"א להפר] (לר"ן ורמב"ן - ויכולין להפר עכשיו בב"א, ורמב"ם חולק)

נדרה מב' זיתים והפר א' מהם -

לב"ש - לוקה [מיגז גיזי (חצי הנדר)]

לב"ה - איסור בעלמא [מקליש קליש (חצי האיסור)]

מת הבעל נתרוקנה רשות לאב (ר"ן - והאב יפר חלקו ושל הבעל) [בנעוריה בית אביה],
ואפי' שמע הארוס [ואם היו תהיה - קודם הויה ב' כקודם א' - אב לבד]

חוץ: מקיים הבעל את הנדר,

לב"ה - הפר האב ומת הבעל קודם ששמע [מקלש קליש ולא מצי זכי בחלק הבעל] (ר"ן עא. -
אא"כ נתארסה בו ביום - אביה ובעלה מפירין [ארוס ב' כרעי' דראשון - ואין שינוי רשות], ותוס' (בר"ן עא:)
חולקין [קליש ואין ארוס זכי])

אין נתרוקנה רשות לבעל - בעל מיפר רק בשותפות בחיי האב [בנעוריה בית אביה (אפי' מת האב)]

ר"ן

אע"ג דשאיילה על הקמה עוקר למפרע, אבל הפרה דחד קלשה טפי ובטלה לגמרי בשעה דלא חזי לאיצטרופי, ולכן
לא חזי נמי אח"כ

ספרי, ירו' - אב מפיר רק עינוי נפש ובינו לבינה [היקש לבעל], רמב"ם - כל נדריה

שיעור כזית למלקות - כמ"ד קונמות לוקה בכזית, בשבועה, לקרבן

גמ' סט. - ע:

נשאלין על ההקם (ר"ן - בו ביום ויפר) [ר"ן - קיום נדר כנדר] ולא על ההפר

קיים ליכי קיים ליכי ונשאל על הראשונה - חלה השנייה

קיים ליכי ומופר ליכי ולא תיחול הקמה אא"כ חלה הפרה - הפרה חלה

קיים ומופר ליכי בב"א - לא חל כלל [אינו בזאח"ז] (לרמב"ם קיים)

ספק בקיים ליכי היום, מופר ליכי למחר, קיים ליכי שעה, מופר ליכי לאחר שעה,

קיים ליכי שעה ומופר לאחר שעה אי חל הפרה

נערה המאורסה שנתבגרה, אין הבעל מיפר [לא נתרוקנה - כמיתה]

ר"ן

קיים ליכי ומופר ליכי - לא חל דהוי בב"א - אא"כ לא תיחול וכו' שהקמה לא מעכב אהפרה

קיים ליכי היום ומופר ליכי למחר - לר"ן - ספק

גמ' עא. - עג.

ארוס אחרון מפיר נדרים ששמע ארוס ראשון [ואם היו תהיה לאיש ונדריה עליה - שהיו כבר]

הפר הבעל ומת ונתארסה:

ב"ש - האב מיפר [לר"ן - כיון דגיזי מכי הפר הבעל, מעשה שלו נגמר ואסתלק לגמרי ולא חזי לארוס]

ב"ה - אב וארוס אחרון

ארוס ששמע וגירשה ונתארסה בו ביום - ספק אי גירושין כשתיקה או כהקמה
ר"ן - להל' - רמב"ן לחומרא דגירושין כהקמה, רשב"א - כשתיקה (כשמואל)

אבל בנשאה אין מיפר בקודמין (ר"ן - ואם היתה נשואה, פקע אב ואין שותפות)

ספק אם יכול להפר לפני שמיעה (ר"ן, רמב"ן, רמב"ם - יכול)

חרש אינו מיפר [ושמע אישה]

לר"א דיכול להפר קודם שתדור - ר' יונתן - יכול למנות שליח להפר
ר' יאשי' - לא [אישה יקימנו ואישה יפרנו]

מח' ת"ק ור"י אי יכול להפר לב' נשים בב"א או לא [אותה]
להל' י"א, תוספתא - כן; ר"ן ורמב"ן - לכר"ע לא וכן א"א לקיים [לה]

ר"ן

ל"ג - אם צריך שמיעה, הפרתו שקודם שמיעה חלה למפרע כשישמע כשפירש לכי אשמע
ר"ן - אפי' לא חלה למפרע - כיון דאב הפר חלקו ובעל מצטרף להפרתו יכולה לחול אפי' כשישמע אחר נישואין

שמיעת שליח להפר אינה כשמיעת הבעל -

לר"ן בשם תוס' בשם ה"ר יוסף - א"א למנות שליח על מה שהבעל לא מצי מיפר

ר"ן - לר"א אם מיפר קודם שתדור, לא מצי חזר, אבל ע"י שליח יכול לחזור מהשליחות

גמ' עג: - עו:

לר"א ארוס מיפר לבד משחייב במזונותיה (נערה ששהתה י"ב חודש, י"ב חודש משבגרה ואלמנה
ששהו ל' יום) [כנשואה, כרב פנחס דעל דעת בעלה נודרת]

ר"א - א' מב' יבמין יפר כשעשה מאמר [כמ"ד קנין גמור (אם אירוסין עושה - בשותפות האב)]; יפר
לבד בעמד בדין וברח ופסקו מזונות משלו [כדרב פנחס]
[ק"ו מארוס דלא הקנהו משמים, דאין זיקה קודמת]

ר' יהושע - רק ביבם א' [יש זיקה (ר"ן - אי כנוסה יפר לבד) אבל בב' אין ברירה (לר"ן - אישה - שיהא

ידוע בשעת הפרה); אחים מצי אסרה על בעל המאמר/העמד בדין [אין ר' פנחס]]

ר"ע (ר"ן ורמב"ן להל') - לא מצי מיפר [אין זיקה, אינה גמורה לאישה כמו לענין סקילה]

א"א לקיים קודם שתדור [לר"ן - פסוק רק בשחלו]

לר"א יכול להפר קודם שתדור [ק"ו מנדרים שבאו לכלל איסור, מהפרת נדרי עצמו במסירת מודעה]
ולא חלין כלל (והמתפיס בנדרה גם לא חל)

חכמים - אינו מופר [אישה יקימנו ואישה יפרנו - רק הבא לכלל הקם בא לכלל הפר]

ר"ן

רבנן דר"א (פשוטות ר' יהושע) סברי דאינה נודרת אדעתיה עד שתכנס לחופה

י"א דהמפרש שנודר על דעת חברו יכול חברו להתירו - כנדר על תנאי

ור"ן חולק - התורה זכתה הפרה לבעל משום דעל דעתו נודרת;

"על דעת" לאו דוקא - אלא דאין בלבה שיתקיים הנדר אם קפיד

יבמה לר"ע - מסתברא דנדריה מבית אביה \ ארוסתה מצי אב מפר [נתרוקנה, ויבם כדליתיה] וספק אי מצי מפר
נדריה שברשות יבם

בהיתרא קמתפיס רק ב"זה כזה" - כמו שהוא עכשיו, אבל "ואני" ודאי בניזירות דקאמרה קמתפיס

גמ' עו: - עח:

משנתנו, ת"ק דברייא - הפרה עד שתחשך [ביום שמעו]

ר' יוסי בר"י, ר"א בר"ש - מעת לעת [מיום אל יום]

הפרה בשבת - למשנתנו אפי' שלא לצורך שבת, ויאמר בשינוי - טלי ואכלי עם ביטול בלב
למ"ד מעל"ע דוקא לצורך שבת

התרת נדרים בשבת מותרת רק לצורך שבת - ואפי' היה פנאי מע"ש

ואפי' בג' הדיוטות [לא מיחזי כדן דמותר מעומד, בקרובים, בלילה]

לר"ג דאין פותחין בחרטה (לג' רש"י - פותחין) צריך לישב דבעי עיוני למצוא פתח

מתיר נדרו, קיים נדרו נקרא חוטא [וכי תחדל וכו']

אי אפשי, אין זה נדר לאו הפרה [לר"ן - צריך ל' ברור דהפר בלבו לא מהני]

יפה עשית = הקמה [לר"ן - לא גרע מקיים בלבן]
 "טלי ואכלי" עם ביטול בלב מהני לב"ה תמיד, לב"ש דוקא בשבת
 חכם בל' הפרה, בעל בל' התרה לא מהני [זה הדבר]
 התרה ביחיד מומחה [ראשי המטות]
 בג' הדיוטות (ר"ן דכי מסברי סברי) [ג"ש זה הדבר משחוטי חוץ; מועדי ה' צריך אתם (משה ואהרן)]
 ולא נדרים (לר"ן - "אלה" למעוטי)
 לב"ש אין שאילה בהקדש [ר"ן - הקדש טעות הקדש]

ר"ן

ר"נ - פותחין בחרטה - מספיק חרטה, רש"י - אין פותחין בחרטה - חכם מתיר בלי חרטה
 רשב"א - להל' דמספיק חרטה, אפי' לא נתחרט וצריך פתח - א"צ יושב דכיון דעיקר דינא מעומד, סוף דינא
 מעומד; ור"ן חולק
 פשט א' בר"ן - אי אפשי שתדורי מכאן ואילך לאו ל' הקמה על נדרה עד עכשיו
 "מותר לך" = אחרים מוחלין לו שעושין אותו חולין; מותר מעיקרו
 ירו' - יכול חכם לומר "אין כאן נדר"
 מומחה: משמעות הגמ' - סמוך
 רמב"ם, רשב"ם, ירו' - רב מובהק - בקי גמיר וסביר - ר"ן - היותר מובהקין שבדור

גמ' עח: - עט.

ר' חנינא (ר"ן - ר' יוחנן) - שותק ע"מ למיקט אשתו, יכול להפר אחר יום שמעו (איתותב)
 רב כהנא - ע"מ למיקט כסתם [ואם החרש יחריש]
 קיים בלבו קיים [ר"ן - כשתיקה ביום שמעו דמוכח משחשכה שבלבו לקיימו], הפר בלבו אינו מופר

נ"מ בין הקמה להפרה

1. נשאלין על ההקם
2. הפרה קודם שנדרה לר"א מופר
3. הקמה בלשון גרוע
4. שתיקה מקיימת
5. קיים בלבו קיים
6. ר' ישמעאל (עז): הקמה במקצת כולו קיים
7. לרמב"ם קיים ומופר בב"א - קיים

נ"מ בין הפרה להתרה

1. התרה למפרע (נ"מ בהתפסה, בל יחל)
2. בעל רק עינוי נפש ובינו לבינה
3. הפרה ביום שמעו
4. התרה רק לצורך שבת
5. חכם בלשון התרה, בעל בלשון הפרה
6. מ"ד דאינו מיפר לב' נשיו בב"א
7. הפרה אף קודם שחל הנדר
8. על דעת רבים אין התרה
9. הותר מקצתו הותר כולו

פי"א אלו נדרים

גמ' עט. - פב.

בעל ואב מפירין עינוי נפש להם ולאחרים
בינו לבינה להם ולא לאחרים - דחל כשנשאת לאחר

כשאין עינוי נפש בתנאי, אינו מפר

הנאת רחיצה עלי לעולם אם ארחץ היום -

לרבנן (ר"ן ורמב"ן להל') יפר [ניוול דחד יומא (לר"ן - עינוי נפש)]

לר' יוסי (רמב"ם להל') גם רחיצת עולם אינו ניוול אלא בינו לבינה לרב אדא ב"א

(לרב הונא - אינו מפר [רגיל - אין חשש נימא])

וכן מח' בקישוט, אבל לר' יוסי כביסה הוי עינוי נפש [ולכל חייתם]

יו"כ - תענו את נפשותיכם - אבל רחיצה אין העינוי ניכר השתא, משא"כ נדר - לענות נפש - אתי לידי עינוי

{ הזהירו בערבוביתא, בחבורה, בבני עניים ; אין מצויין ת"ח בני ת"ח, אין מברכין בתורה תחלה }

שלא אתן תבן לבהמתך - אינו יכול להפר [ר"ן - בהכניסה ד' שפחות - לא משועבדת]

שלא אמזוג לך כוס - א"צ להפר [משועבדת]

ר"ג - מדרבנן יפר [ר"ן - שלא תקל בנדרים, דברו - אפי' אינו נדר]

דברים מותרים שאחרים נהגו היתר לר"ג בעי הפרה מדרבנן

הנאת תשמישי עליך - משועבדת

הנאת תשמישך עלי (אין מאכילין דבר אסור) -

לר' יוסי הוי בינו לבינה, וספק אי לרבנן הוי אף עינוי נפש

ר"ן

ר' יונה - לר' יוסי בניוול דחד יומא אין אפי' בינו לבינה

לרבנן כביסה אין ע"נ; יש ע"נ אבל חיי אחרים קודמין

הר"י הכהן - נהג שלא לאכול בשר בזמן מיוחד - בעי היתר

ר'ו - אסור להתיב נדרי אשתו שבינו לבינה [= עצמו - בל יחל דברו]

רבי יהודה (רמב"ן להל') - אף בינה לבין אחרים

הנאתי על עירי - אין זקן משם מתיר, הנאתם עלי - יתיר

גמ' פב. - פג:

שמואל - לוי - הנאת פלוני עלי - מפר

[לר"ן - כרבנן דר' יוסי דהוי עינוי נפש]

ר' יוסי - נדרה מפירות מדינה, חנוני זו - יביא מאחרת ולא יפר אלא משום בינו לבינה

מפירות חנוני היחיד שמקיפו (ר"ן - או ממדינה שדרה בה) - יפר משום עינוי

(ר"ם בר' שניאור - בשנדרה בימות הגשמים דאין לקט וכו')

נדרה מב' ככרות - בא' מתענה ובא' לא

שמואל - מתוך שמפר לזה, אף לזה (ר"ן - אפי' הפר סתם) [ר"ן - כנדר א' ותלויין זב"ז - יפרנו משמע כוליה

דוקא]

ר' יוחנן - מפר רק למתענה (ר"ן - אפי' הפר בפירוש לשניהם) [ר"ן - הפרת כל מה שיש עינוי נפש סגי =

יפרנו]

הפר לנזירה - מופר לחרצן [אין נזירות לחצאין] מופר לטומאה [צער - דיספור יספדון ליה]

אין קרבן טומאה, טהרה לחצי נזירות (גייז בעלה)

חוצן מחטאת עוף בנטמאת [בא על ספק - לר"ן - אתי לחצי נזירות דקיל]

ר"ן

לשמואל לרב יוסף - אסרה פירות מדינה זו אם הבעל תביאם - לא יפר דיש תקנה באותן פירות ע"י הבאת אחר וגם תקנה ע"י הבעל ממדינה אחרת

מודה שמואל בבינו לבינה דאינו מופר כולו:

לר"ן - תלוי בקפידה דבעל - ואינו קפיד על אחרים, משא"כ עינוי נפש גבה היא

תי' א' בר"ן - אין חסרון של נזירות לחצאין להפר ליין ולא לטומאה - דאשכחן נזירות שמשון בלי איסור טומאה

גמ' פג: - פה.

לר' יוסי אסרה הנאת הבריות אינו עינוי נפש

[עולא, ר"נ - בעל לאו בכלל "בריות"/"יהודים" ותהנה ממנו, לרבא - בכלל בריות אבל יכולה

ליהנות מלקט שכחה ופאה (אין טובת הנאה [תעזוב])]

מודה ר"נ דבעל בכלל בריות לאחר שנתגרשה

כשמוכח דקאסרה היתרא (נטולה) (תשמיש) מן היהודים)

מעשר עני שמותר למודר הנאה -

רב יוסף - לר"א דאינו טובל אין טובת הנאה [לר"ן - דוקא בטובל תלה הרמתן בבעלים וולא יחללו... אשר

ירימו]

רבא - במתחלק בגורן [והנחת בשעריך]

לר"א דמאי א"צ קריאת שם מעשר עני [רב יוסף - אינו טובל] [ר"ן - אין תערובתו חמור ממנו - מותר לזר

(ולרבנן - גזה"כ לא תוכל לאכול "בשעריך"), אביי - לא נחשדו דאי בעי מפקר נכסיו]

אוסר כהנים בהנאה - יטלו תרומה בע"כ [רב הושעיא - כמ"ד טובת הנאה לאו ממון (ריבר"י); רבא -

רק חזי לכהן - ושויא עפרא בעלמא (ר"ן - דהפקיר הטובת הנאה)]

גונב טבל - רבי - משלם דמי טבלו, ריבר"י - דמי חולין [מח' אי טובת הנאה ממון או לא, בנפל ירושה

מכהן - מח' אי כהורמו או לא (קידושין נח:), רבי - קנסו לגנב, ר' יוסי בר"י - קנסו למשהה

טבל]

ר"ן

לבבלי - לר"ע הולך בתר שעת האמירה בדרשא דקראי, אבל בלשון בנ"א גם נכלל בלשונו בנ"א שיהיו בכלל לשונו

אח"כ

לירו' - כוונתו רק לבשעת עיקר נדרו: לר"ע (להל') בשעת אמירה, לר' ישמעאל בשעת חלות

(לפי' ב' בר"ן הירו' מודה לבבלי)

האוסר הנאת פירות על עצמו, יכולים אחרים ליטלן

רשב"א - לא חיישינן לשאילה, ואם איתשיל חייבין לשלם

ר"ן - חיישינן לשאלה, אבל קנינו אינו בטל דאין שאלה בהפקר

גמ' פה. - פז.

אסרה מעשה ידיה על בעלה -

ת"ק - אינו צריך להפר [משועבדת אפי' להעדפה, ר"ן - הפרה לא מהני ללאחר גירושין, הנדר לא חל לאחר

גירושין]

ר"ע - יפר (משום בינו לבינה) [משום העדפה ע"י הדחק - שלה]

ר' יוחנן בן נורי, שמואל להל' - יפר

[שמא יגרשנה ויחול, ותהי אסורה לו (א"א ליהזר):

"יקדשו ידי לעושיהם" - למסקנא - רב אשי - קונמות כקדוה"ג דמפקיע שעבוד ואע"פ

שאלמוה שעבודו כשתחתיו (כלוקח) אבל חל כשיגרש (ר"ן - דכאלו חל מעיקרא דמדינא ראוי

לחול)]

קונם על עצמו חל בדבר שלא בא לעולם [כפירות חברו], אבל לא על חברו [כפירות חברו על חברו]

משכון לי' שנים "לכשאפדנה תקדיש" - חל אע"פ שאין בידו עכשיו לפדותה

הפרה בטעות (מי, מה נדרה) לא חל [יניא אותה] (ר"ן - וה"ה קיום [החריש לה])

חוץ: מלא פירשו לו מי וסבור..., רב אשי - שידע תוך כדי דיבור אח"כ (וה"ה קריעה על מת [על

שאול ועל יהונתן])

תוך כדי דיבור כדיבור חוץ ממגדף, ע"ז, קידושין, מגרש [ר"ן - חמירי ועושים בהסכמה גמורה, לר"ת - לא תקנו רבנן]

ר"ן

לרש"י - קדושת דמים לא מפקיע שעבוד, ר"ת - מפקיע
תוך כדי דיבור: לא גמר דעתו אלא דעתו שיכול לחזור תכ"ד
לר"ת, הר"ר אליעזר - מדרבנן להשיב לרבו בשעת מכר, תוס' - דאו'

גמ' פז. - פח :

קונם תאנים וענבים -

ר' ישמעאל, משנתנו - קיים במקצת כולו קיים [יקימנו - יקים ממנו]
הפר למקצת אינו מופר [ר"ן - לגי' שלנו - רק מה שהפר מופר, לתוספתא וגי' רמב"ן - אינו מופר כלל]
ר"ע - הפרה במקצת מופר [היקש להקמה]
חכמים - אינו מופר ואינו קיים [היקש הקמה להפרה]
לר"ש (ר"ן להל') - קונם שאני טועמת לא לתאנים ולא לענבים = נדר א'
אא"כ אמרה שאני טועמת (לר"ן) לכאו"א

אינו יודע שבעל מיפר - יפר ביום שיודע [אין כאן אפי' מקצת ידיעה ואינו יום שמעו]

אינו יודע שזה נדר (לר"ן - שאפשר להפר) :

ר"מ - לא יפר (ר"ן - 1) כלל [מקצת ידיעה לאו ככל ידיעה]
(2) ביום שלאחריו אבל בו ביום מפר [מספיק "ידיעתו גמורה"]
חכמים - יפר (ר"ן - 1) ביום זה [מקצת ידיעה ככל ידיעה = יום שמעו]
(2) ביום שלאחריו [יום ראשון לאו "ידיעה"]

בעל מודר הנאה - נותן מעות לאשתו "ובלבד שאין לבעלך רשות בהן" -
רב (ר"ת, רב"ד להל') - "...אלא מה שאת נותנת בפידך" [משנתנו כר"מ - ידה כיד בעלה]
שמואל (ר' עמרם גאון, רמב"ן, תוס' נזיר, רמב"ם להל') - מספיק "מה שתרצי עשי" (לרמב"ם וגם "ע"מ שאין לבעלך רשות")

מזכה שיתופי מבואות לאחרים ע"י אשתו -

רבא - אפי' לר"מ - דמפיק מרשותו דבעל

רב אשי - דוקא בשיש לה ג"כ חצר שם - מגו דזכה לנפשה (במתנה מבעלה) זכיא לאחרים

ר"ן

תוספתא - יכול להפר הפרה א' לכמה נדרים

נתן מזונות לאשה א"צ לומר כלום - דאפי' בעל שנתן וצמצמה והותירה אין לבעל זכות בהן

שאת נותנת בפידך - דבשעה שזכתה אין הבעל יכול לזכות בהן,
"מ - דלא הקנה לגמרי אלא למה שפירש (וה"ה ביחדן לשאר דברים)

לשמואל מספיק "ע"מ שאין לבעלך רשות" - כרבנן דר"מ דאין ידה כיד בעלה

גמ' פט. - צ :

אלמנה וגרושה - ר"ע (ר"ן להל') - בעינן תחת בעלה בשעת אמירה [אסרה על נפשה]
ר' ישמעאל - בשעת חלות [ונדר אלמנה וגרושה] - חוץ (אולי) מתלה החלות בימים (ראוי שהחלות תהיה באותו רשות שהיתה בשעת אמירה)

אין הפרה לנשואה שנתגרשה (ר"י - אף בקטנותה), בוגרת, יתומה

הלכו האב או שלוחיו עם שלוחי הבעל - עדיין נחשבת ארוסה

מסרו לשלוחי הבעל - נחשבת נשואה

ר' נתן - א"א להפר עד שיחול

חכמים (ר"ן ורמב"ן להל') - יפר [הר"א - סברא, מפר מחשבות ערומים]
(ר"ן פ. דוקא כשממ"נ יהיה עיניו או בינה לבניה, או בעשויה לעבור על תנאה, או דלא תלי בדידה להנצל מעינוי ("כשאגרש"))

רב פפי (ר"ן להל') - לכו"ע התרה רק כשיחול [לא יחל דברו (לר"ן = חלות)]

ר"ן

מודר הנאה מאביה אם אני עושה על פיך - לגי' שלנו יפר - לר"ן - נדרה בענוי נפש (כרבנן דר' יוסי) ותנאה בבינו לבינה

ר"ן כ"מ - "קונם... לאחר ל" נחשב חל הנדר, ומח' ר' נתן רק באפשר שלא יחול לעולם. וי"מ חולקים.

גמ' צ: - צא:

אשת כהן: "טמאה אני לך"

משנה ראשונה - נאמנת ונוטלת כתובה

משנה אחרונה - אינה נאמנת [חשש שעיניה באחר (ר"ן - רבנן מבטלי דאו' בקום ועשה משום מגדר מילתא (תוס'); אפקעינהו קידושין מעיקרא; ו"א - מדינא אינה נאמנת להפקיע עצמה מבעלה שהיא משועבדת לו)]

רב ששת - ואוכלת בתרומה [שלא תוציא לעז על בניה]

עד שנתארמלה ונתגרשה [יאמרו דהשתא נאנסה]

רבא - אינה אוכלת [אפשר בחולין]

השמים ביני לביניך (אינו יורה כחץ) ובאה מחמת טענה (חוטרא וקבורה)

משנה ראשונה - נוטלת כתובה [כיסופא לה]

משנה אחרונה - יפייסנה [משקרא דהוא לא ידע]

נטולה אני (תשמיש) מן היהודים

משנה ראשונה - נוטלת כתובה

משנה אחרונה - יפר חלקו ואסורה לאחרים [בינו לבינה]

אשת כהן שנאנסה יש לה כתובה [נסתחפה שדהו (ר"ן - כהונתו גרמה)]

"גרשתני" - רב המנונא (ר"ן, ריצב"א להל') - נאמנת (רמב"ן - אף ליטול כתובה (ר"ן),

ריצב"א - אבל לא תוספת) [חזקה אינה מעיזה בפני בעלה]

רבא - אינה נאמנת [בתקיף לה מן גברא מעיזה]

אשה מותרת לבעלה כשנואף לא נטמן, מציל בעלה (ר"ן - אפי' לבעל נפש שחושש לצאת י"ש)

ר"ן

לא מהני טעם דאפקעינהו באומרת נאנסתי ממזר, אבל משנה אחרונה משמע דמותרת אפ"ה

"אינו נזקק עמי" כלל - נאמנת, ויתן כתובה אפי' לא באה מחמת טענה אא"כ תובעת כתובה אז

ריצב"א - וכן באומרת דאינו בקי, דא"א להתקשות - ואין לה תוספת דאין חיבת ביאה כה"ג

ותיקו בגמ' אם תוספת משום חיבת חופה או ביאה והמוציא מחברו עליו הראיה (כר"י, ולא כר"ף דיחלוקו בתיקו דממון)

רמב"ן - מילתא דידע בעלה - כשהיא רוצה לאפוקי נפשה היא נאמנת דאינה מעיזה;

כשהוא רוצה לאפוקה ולהפסיד כתובתה אינה נאמנת דמעיזה

הדרן עלך מסכת נדרים